

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. julija 1896.

Politiški oddelek.

Nemci in vlada.

Grcf Badeni še ni nikdar prav jasno povedal, kakšen je njegov program. Če je kdaj kak minister se malo odločneje izrekel na to ali drugo stran, je gotovo, če se je pritožila kaka druga stranka, zopet vlada izjavila, da ni tako mislila. Tako so še dandanes državni poslanci precej v nejasnosti, kaj da vlada hoče.

Kdor pa je zasledoval postopanje sedanje vlade, je opazil, da vlada vendar le pospešuje nemštvo, če tudi malo bolj prikrito.

Dosedaj vlada še ni storila niti koraka k daljnemu izvrševanju narodne enakopravnosti, v krajih, kjer bi to bilo Nemcem v škodo. Posebno se opaža, da je vlada naklonjena zjedinjeni levici.

Ko je Badeni prišel na Dunaj, začel je takoj boj s protisemiti. Naposled je res vlada odjenjala protisemitom, a jedino zaradi tega, ker se je prepričala, da je nemško-liberalna stranka na Dunaju tako ob veljavo, da z nobeno pomočjo ne more več priti do večine. Ko so nove volitve pokazale, da liberalci nimajo nobene zaslombe pri narodu, je seveda moral grof Badeni odjenjati.

Podpira pa nemške liberalce vlada tudi drugod. Po vladnem prizadevanju se sklepajo na Moravskem in Gorenjem Avstrijskem v veleposestvu taki kompromisi, da liberalna stranka si ohrani kolikor je moč veliko veljavo.

Vlada nemščino povsod pospešuje. Tako je nasprotovala Ferjančičevemu predlogu o jezikovni rabi pri sodiščih samo zato, da bode ložje podpirala nemško uradovanje. Ko bi bilo jasno v zakonu povedano, kako se je v jezikovnem oziru ravnati pri sodiščih, bi bile nemškemu uradovanju precej postavljene meje. Pa tudi imenovanja uradnikov kažejo, da je vladi mnogo ležeče na prijateljstvu nemške liberalne stranke.

Tako je prišel za okrajnega glavarja v Velikovec mož, ki ne zna slovenski in sedaj ondu podpira le nem-

štvo, namesto Slovenca dr. Abrama je pa v pravosodno ministerstvo prišel Adalbert Grčar za ministerskega svetnika. O Grčarju je znano, da je hud nasprotnik Slovencev, kakor je bil oče njegov. Njegovo mišljenje tudi to dobro kaže, da svoje korenito slovensko ime podpisuje navadno „Gertscher“. Pri odhodu iz Celja, kjer je bil načelnik okrožnemu sodišču, je Grčar v svojem naudušenju za nemštvo se bil pri nekem banketu celo tako daleč spozabil, da ga je moralo pravosodno ministerstva klicati na odgovor. To je pač dovolj, ker tedanji pravosodni minister je bil pač prej vse kakor Slovincem prijazen. Takega moža, kot je dr. Gertscher je pa minister grof Gleispach v ministerstvo poklical za poročevalca o stvareh, ki se tičejo slovenskih krajev.

Na zaupnem shodu v Pragi so nemški liberalci malo zaropotali proti vladi in zapretili z opozicijo.

Na to so vladni listi s prva zares odgovorili, da si bode vlada drugod dobila večino, ako jo liberalci zapuste. Take večine bi jej ne bilo težko dobiti, ako že pred volitvami s tem računa. To je pa bilo le strašenje, da liberalce pripravijo, da ne pojdejo v opozicijo. Vsi vladni listi dunajski in provincijalni na vso moč dokazujejo, kako škodo bi levica imela, ako pojde v opozicijo in jo nagovarjajo, naj le še ostane v vladnem taboru. Vlada bode že varovala zgodovinsko utrjeno prednostno stališče nemščine. Seveda zaradi vsake sokolske slavnosti se pa ne smejo že razburjati.

Tako vabljenje nemške liberalne večine pač ne bode naredilo Nemcev prijenljivejših kot so bili doslej. Misliti bodo jeli, da vlada ne more izhajati brez njih in posledica temu bode, da bodo zahtevali, da jim vlada v vsem ustreže. Mnenje, da je nemškoliberalna stranka državo ohranjujoča stranka še ni izginilo.

Vzlic temu, da je vlada dobila močno brco na zaupnem shodu čeških liberalnih Nemcev, je pričakovati, da bode pri volitvah porabila ves svoj upliv za to stranko. Vlada v Avstriji močno upliva na izid volitev.

Na Slovenskem nima to veliko važnosti, če vlada podpira liberalce ali ne. V kranjskem veleposestvu sta

mandata tako Nemcem zagotovljena, vsaj dokler se ne napravi sprava mej obema slovenskima strankama. Take sprave pa ni kmalu pričakovati. Vladne pomoči kranjski Nemci torej pri volitvah nič ne potrebujejo.

Na Koroškem in Štajerskem pa v kmetski in mestni kuriji tudi liberalna stranka ne pride več v poštev. Upanje imajo le nemški nacijonalci in konservativci. Tu smo radovedni, če bode vlada podpirala največje nasprotnike Slovencev, nemške nacijonalce. Bati se je, da bode to storila, ker na Koroškem in Štajerskem so zlasti proti Slovincem nemški liberalci in nacijonalci jedini. Če bode vlada liberalce vprašala za svet, bode vsekako podpirala nemškonarodno stranko.

Iz vsega je vidno, da grof Badeni hodi po potu skoro vseh prejšnjih avstrijskih vlad. Nemštvo podpira, kjer more, če ne odkrito, pa bolj skrivaj. Zato pa Slovenci nimamo nobenega povoda se posebno nauduševati za sedanjo vlado. Gledati moramo pred vsem le na lastne koristi in ne hiteti vladi na pomoč, ko bi bil kje njen obstanek v nevarnosti. Ako misli podpirati nemške liberalce, naj jo tudi le liberalci podpirajo, kadar bode v zadregi. Slovenci se tudi ne smemo več pustiti odpraviti z besedami, temveč pričakovati je nam dejanj.

Politični pregled.

Državni zbor se snide koncem decembra. Vlada mu bode predložila takoj novo carinsko pogodbo z Ogersko, ako se ta čas mej avstrijsko in ogersko vlado doseže kako sporazumljenje. Če bi državni zbor ne hotel sprejeti carinske pogodbe, bode vlada ga razpustila in razpisala nove volitve. Če bode državni zbor prijenjal, bode pa zboroval do srede februvarija in bodo nove volitve še spomladi. Politični uradi že delajo priprave za nove volitve, stranke pa močno agitujejo. Socijalni demokratje se posebno pripravljajo in državni poslanec Pernerstofer pohaja od kraja v kraj, da razlaga socijalistične nauke. Posebnih vspehov ta stranka pri prvih volitvah ne bode dosegla, ker delavci še niso organizovani in ker volijo z drugimi volilci vkupe. Na Slovenskem socijalisti nikjer ne zmagajo.

Nemadjarske narodnosti na Ogerskem se začenjajo upoštevati. Razne stranke jele so moledovati za njih pomoč. Posebno katoliška ljudska stranka in pa Ugronova frakcija se jako laskata Slovakom, Srbom in Rumunom. Nemadjarske narodnosti bodo pa vendar prav storile, če zahtevajo od vsake stranke, ki se poganja za njih podporo pri volitvah, točno obljubo, da bode podpirala njih težnje. Drugače je bolje, da postavijo svoje kandidate ali pa ostanejo lepo doma. Zahtevati morajo od njih, da se bodo potegovali za popolno narodno enakopravnost v šoli, uradu in javnemu življenju in da se razveljavi ona za vse nemadjarske narodnosti poniževalna naredba, da je madjarščina državni jezik. Madjarščina na Ogerskem nima prav nobene pravice za kake prednosti. Pri nas se Nemci lahko na to sklicujejo, da je njih jezik kulturni jezik. Madjari se pa še na to sklicevati ne morejo.

Kreta. — Odločnemu pritisku kristjanov se je posrečilo, da se je Turčija nekoliko spametovala in dovolila neke koncesije Krečanom. Imenovan je kristjanski guverner za Kreto, dosedanji knez samoški Jurij paša Berovič. Ta mož je že služboval na Kreti, je ondi bil priljubljen in so mu tudi razmere znane. Novi guverner je že pričel z delom, otvoril je narodno skupščino in dosegel, da se je sprejela halepska pogodba, po kateri dobi Kreta nekako samoupravo. S tem pa,

da je Turčija dala te koncesije Krečanom, ni še zadovoljila kristjanov. Ko bi bila turška vlada s početkoma to dovolila, kar je zdaj, bi se bil morebiti takoj mir naredil, a sedaj je vse preveč razburjeno. Kristjanske vstaške čete so napale turško vojsko in jo premagale. Poslednja je mnogo izgubila. Posebno pa vstaški odbor ni zadovoljen, da poleg civilnega guvernerja posluje na Kreti še vojaški guverner, ki ovira prvega pri delu. Sploh ne more civilni kristjanski guverner nič narediti brez mohamedanskega vojaškega guvernerja. Vstaški odbor zahteva mej drugim v prvi vrsti odpravo vojaškega guvernerja. Da pa Turčija temu ne ustreže, je umevno, ker potem bi izgubila ves vpliv na Kreti. — Vstaški odbor, ki že od početka teži po združenju z Grško, je proklamiral združenje Krete z Grško in sestavil začasno vlado, katera je izdala poseben oklic na prebivalstvo in storjene korake naznanila velesilam. Velesile so izročile grški vladi kolektivno noto, v kateri zahtevajo, naj Grška svetuje vstašem na Kreti, da vsprejmo ponujane koncesije in naj Grška zabrani določanje orožja in municije z grškega ozemlja na Kreto. Grška ni na to nič odgovorila. Kakor se vidi, je krečansko vprašanje v prav resnem tiru. Krečani hočejo pripasti Grški in ta jih hoče sprejeti, velevlasti se pa temu upirajo in to zgolj zaradi tega, ker nobena drugi ne privoščiči, da bi kak dobiček imela od Krete. Umestno bi pač bilo, da bi se velevlasti izrekle za ločitev Krete od Turčije, ker le tako se more ondotnemu prebivalstvu na bolje obrniti.

Obrtnija.

Stavbenski red

deželnega stolnega mesta Ljubljane

z dne 25. maja t. l.

(Dalje.)

Rešitev prošnje za stavbinsko dovolilo.

§ 26. Oblastvo mora najkasneje v 14. dneh po dognanem ogledu izreči, če in pod katerimi pogoji je stavba dovoljena.

Kadar sosedje ugovarjajo zoper stavbo, naj oblastvo poskusi te ugovore, kolikor je moči, izlepa poravnati.

Kadar se to ne posreči in kadar se opirajo ugovori sosedov na njih zasebne pravice, tedaj se ne sme dati stavbinsko dovolilo.

Oblastvo mora temveč razpor zavrniti na pravdo pot ter se omejiti samo na izjavo, če in v koliko je nameravana stavba v javnem oziru dopustna.

O vseh drugih neporavnanih ugovorih sosedov mora razsoditi oblastvo, ki je postavljeno v podelitev stavbinskega dovolila.

Sicer pa je zasebno-pravne ugovore, katerih poravnanje je pridržano civilno-pravdnemu potu, v rešitvi stavbinskega oblastva vselej posebej navesti, in sedaj pristaje sodišču samemu, na prošnjo strank razsoditi vprašanje, je li s političnega stališča kot dopustno spoznano stavbo do poravnanja pravde ustaviti, ali pa, se li sme, v katerem obsegu in pod katerimi omejitvami s stavbo tudi med tem pričeti (§§ 340 in 341 o. d. z.).

Obvestilo sosedov o rešitvi stavbinske prošnje in njih rekurz.

§ 27. O rešitvi stavbinske prošnje se morajo obvestiti tudi zaslišani sosedje. Se li isti čutijo s podeljenim